יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קכט.

אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא. ואפשר דר' אבא נמי מודה לרבא (ו) כדפי' בקונטרס שלשי בראשון כשר דלא ממעטו הלכתא מילתא דרבא ואי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא הא איתותבו אבל ר' אבא בר חמא לא איתותב בשלוחא כשר אף על גב דנסמכת ובכריתת משמע דפסיל ליה לכל עדיות מצינן למימר דהוא הדין בשלוחא דפסיל רבי אבא וקרקע סגירא ליה דמכוין בטוב כדשמואל והוי כשלוחא ואפ"ה פסיל ליה ור"ת פסק בספר הישר דשלשי בראשון פסול וכן פוסק ה"ג אבל אם אינם פוסלים אבל מדלבנן והוא פוסל מן התורה כדפסיל רב זביד בורר ומפרש הכי לאפוקי מאי אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא על דברי רבי אבא ואי אמת למפסק דדוקא שלשי בשני כשר ואם שלשי בראשון א"כ הוה ליה למימר אין הלכה כרבא ואי לאפוקי ממר בר רב אשי כלומר הא דלא קאמר אין הלכה כרבא אבל הלכתא כרבי אבא דמשום שרואה לכלול בהדיא דאין הלכה כמר בר רב אשי הא לית הלכתא כו' ואי משום שמואל ורב ששת ורב פפא אצטריך ליה למימר דהלכה כרבי אבא שעתה ממעט כולהו ביחד הא איתותבו ולימא אין הלכה כרבא בהדיא אי לאפוקי מדידיה לחוד אמת אבל לאפוקי מר' יוחנן דהשתא לא מצי למימר דאין הלכה כרבא ואצטריך ליה למימר דהלכה כרבי אבא דממעטו לכולהו ומפיק נמי מדרבא דדוקא שלשי בשני כשר וקשה לר"י דאי דייקינן ממילתיה דרבי אבא דוקא שלשי בשני א"כ נידוק נמי דדוקא עדות קרקע ובהלוחה כשר ובכריתת פוסל הכל:

ודוקא באדם אחד ושדה אחת. לא גרסינן אמר רבי יוחנן אבל הכל ממילתיה דרב דימי ורבינן פליג עליה בסמוך ואמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן:

והלכתא

אי לאפוקי מדרבא מוסיף הוא. (ו) דמר בר רב אשי לית הלכתא כמר בר רב אשי אי לאפוקי מדשמואל ורב ששת ורב פפא הא איתותבו אלא לאפוקי מדרבי יוחנן ומאתקפתא דמר בר רב אשי: המחלק נכסיו על פיו ריבה לאחד ומיעט לאחד כו': היכי דמי מתנה בתחלה היכי דמי באמצע היכי דמי בסוף כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן תנתן שדה פלונית לפלוני ויירשה זו היא מתנה בתחלה יירשה ותנתן לו זו היא מתנה בסוף יירשה ותנתן לו ויירשה זו היא מתנה באמצע ודוקא באדם אחד ושדה אחת אבל באדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא ר' אלעזר אומר אפי' אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל בשתי שדות ושני בני אדם לא כי אתא רבין אמר תנתן שדה פלונית לפלוני ויירש פלוני שדה פלונית רבי יוחנן אומר קנה רבי אלעזר אומר לא קנה אמר ליה אביי לרבין אנחתת לן חדא ואתקפת לן חדא בשלמא דר' אלעזר אדרבי אלעזר לא קשיא כאן באדם אחד ושתי שדות כאן בשני בני אדם ושתי שדות אלא דר' יוחנן אדרבי יוחנן קשיא אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן [6]וריש לקיש אמר (ב) [7]לא קנה עד שיאמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתים להם במתנה ויירשום בפלוגתא אמר רב המנונא לא שנו אלא אדם אחד ושדה אחת אבל אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם לא ורב נחמן אמר אפילו אדם אחד ושתי שדות שדה אחת ושני בני אדם אבל שתי שדות ושני בני אדם לא [8]ורב ששת אמר אפי' שתי שדות ושני בני אדם אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא: [9]האומר תנו שקל לבני בשבת וראוין ליתן סלע נותן להן סלע ואם אמר אל תתנו להן אלא שקל אין נותנין להן אלא שקל [10]ואם אמר אם מתו יירשו

אי מדמר בר רב אשי. דלכשר בחבא דאבא הא כבר איפסיק דלית הלכתא כותיה כדאמרי' לעיל(ו) והך דרשה דמר זוטרא כתר הכי הואי והכי נמי הויא דמר בר רב אשי מוקמא אבא דעדיפא מינה קא פריך: **לאפוקי מר' יוחנן. דאמר אינו נתנן כרבנן: ומאתקפתא דמר בר רב אשי.** דאמר לימר ודאי מסיע אבדה הוא ולית הלכתא כוותיה כיון דאמרי כשהוה לא העידו עדים ולא קמסייעי ליה אינא למימר דמירתת מייעיהו שאינו יודע מה בלבם כרבי אבא: **המחלק נכסיו כו'.** כבר פירשתיה למעלה(ד): (ה)**כתב כן בהחלה כו'.** אדם הנותן מתנה לאחר או שנתן כל נכסיו לאחד מבניו אם אמר לשון מתנה עם לשון ירושה דבריו קיימין דנהי דלא תפיס לשון ירושה לפי שאין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה וכמו שלא אמר כלום דמי לשון מתנה מיהא תפיס והרי הוא כמי שאומר לשון מתנה לחוד דקני. ובגמ' מפרש היכי דמי מתנה באמצע או בתחלה או בסוף: **תנתן שדה פלונית לפלוני ויירשה.** כלומר ויירש אותה ליטנא דקרא (ג) וירשוה (ישעיה לד) יירשנה ותנתן לו: **ודוקא באדם אחד ושדה אחת.** דבההוא שדה שנתן לאותו האיש איכא מתנה בהדי לשון ירושה: **אבל באדם אחד ושתי שדות.** כגון יורש ראובן שדה פלונית שבמזרח ותנתן לו לראובן שדה פלונית שבמערב והוא לשון ירושה לא קני דמתנה דהיאך לא מסייע לאידך אלא זאת הוריש לו וזאת נתן לו ובהיא דירושה הוי מתנה על מה שכתוב בתורה ולא אמר כלום. וכן בשדה אחת ושני בני אדם כגון יורש ראובן שדה זו ותנתן מציה לשמעון שמעון קנה לראובן לא קנה. וכ"ש ב' שדות וב' בני אדם כגון לראובן יורש שדה פלונית ולשמעון תנתן שדה פלונית אחרת: **אפי' אדם אחד ושתי שדות** (ד). דכי היכי דנתכוין לזה ליתן במתנה הכי נמי נתכוין לאידך הואיל ובדבור אחד נתן לשניהן: **אבל שתי שדות ושני בני אדם.** דהוו אנשים מוחלקים ושדות מוחלקים לא מהניא מתנה דהאי גברא ושדה שלו לאידך גברא ולאידך שדה. ובסברות בעלמא פליגי: **כי אתא רבין אמר יירש פלוני כו'.** היינו שתי שדות ושני בני אדם. ומילתא באנפי נפשה היא ולא אימתר אמתני' ומיהו הכי נמי הוה מפרש למתני': **לא קנה.** דהוה דירושה: **אנחתת לן חדא.** אחד מדבריך נוחה לנו דלא קשיא לן מידי בגוה: **ואתקפת לן חדא.** אחד מדבריך קשה לנו: **כלן באדם אחד ושתי שדות.** דהיא דלעיל והכיא קיומא דמלתא דרבי אלעזר דאמרן לעיל אבל שתי שדות ושני בני אדם לא גמרא קאמר לה ולא רבי אלעזר דא"כ אמאי הולכך לומר דר' אלעזר אדר' אלעזר לא קשיא הא בהדיא קאמר לעיל דבשתי שדות ושני בני אדם לא קנה: **אמוראי נינהו.** אמא ורב דימי: **וריש לקיש אמר לעולם לא קנה.** בשתי שדות ושני בני אדם ההוא דלשון ירושה ואפי' כי אמר לשניהן ביחד תנתן שדה פלונית לראובן ושדה פלונית לשמעון ויירשום דכיון דגופין מוחלקין נינהו וכל אחד הוי מעשה בפני עצמו ולא שייך זה בזה כלל הלכך שתי לשונות שלו לשון מתנה וירושה כנגד שני מעשים הן לאחד לשון מתנה ולאחד לשון ירושה כי אמר לשניהן ולשון מתנה מלשון ירושה דכי היכי דלשון ירושה גאמר לשניהם גם המתנה שבאמצע נאמרה בעל כרחך לשניהן דלמאן דאמר דאין לך לומר כן לראובן ושמעון יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה ויירשום דעל כרחך יירשו קמא עולה על לראובן ובתרא על שמעון הלכך לשניהן נמי לשון מתנה קאמר דאיכא תרתי זימני לשון מתנה דכתב שנתתי להם דמיעריב אלשון ירושה ואיכא תרי זימני לשון ירושה. אבל אם אמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית ותנתן להם שדה פלונית ופלונית ויירשום הוה אמינא דהאי ותנתן ויירשום אשמעון קאי ולא קנה לראובן דכיון דשני מעשים הן יש לחלק להם גם הלשונות וכן אם אמר פלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית שנתתי להם במתנה ולא אמר ויירשום לבסוף אבאי הוה אמינא לראשון לשון ירושה ולשני לשון מתנה דשתי לשונות כנגד שתי מתנות: **כפלוגתא.** דרב המנונא כרב דימי אמר רבי יוחנן ורב נחמן כר"א ורב ששת כרבנן אלינא דרבי יוחנן: **האומר תנו שקל כו'.** כגון שכיב מרע או שמי בריא וכגון שהלך למדינת הים ואיה ליתן להם כשיעור הזה עד שיכלה הממון כולו: שקל שבגמרא היינו תלי סלע שהוא שני דינרין: **נותנין להם סלע.** דלא אמר שקל אלא כדי לזון בגמטוס שלא יתנו יותר מכדי צרכן: **אל תתנו.** היינו קפידא אין נותנין להם אלא שקל. בשילהי מגילת האשה במס' כתובות [דף ע.] מוקמינן לה כר"מ דאמר מצוה לקיים דברי המת ומיהו אמרי' התם אמר רב חסדא אמר מר עוקבא הלכתא בין שאמר תנו בין שאמר אל תתנו נותנין להן כל צרכן ומקשינן והא ק"ל [נישין טו.] כר"מ דאמר מצוה לקיים דברי המת ומשנינן הני מילי אחכריתא אבל בהא מינה ניחא ליה ומאי דאמר לזרוזיהו הוא דעבד: **יירשו**

בזה תנו להם יותר. ואם אמר אל תתנו להם כל עיקר אלא שקל. או שאמר תנו להם שקל ואם מתו בני

מסורת הש"ס

(ו) יבמות לו:, (ב) כתובות סט: תענית כח. [תוספ' כתובות פ"ז:], (ג) [דף קמז.], (ד) [דף קכו:], (ה) [שייך למשנה לעיל קכו:].

הגהות הב"ח

(א) גב' אי מדמר בר רב אשי: (ב) שם ורש לקרש אמר לעולם לא קנה; (ג) רשב"ם ד"ה תנתן וכו' דקרא דירשוה. נ"ב כך הגיה מהרש"ל ומתב פסוק הזה ויסעיה ירשוה קלת וקיקיוד כפי' ל"ר: (ד) ר"ה אפילו חדש אחד ושתי שדות שדה א' ושני בני אדם דכי היכי: (ה) ר"ה אתקפת לן חדא אמר: (ו) תוס' ד"ה לא אי לאפוקי וכו' תיהא נרבא דהרי שלישי בראשון כשר וכדפי' בקונטרס דלא ממעט וכו' אבל ר' אבא דשלח לרב יוסף בר חמא לא איתותב:

מוסף רש"י

כי אתי רבין בר' ר' יוחנן אומר קנה. אפילו אמר דירושה. כמתחכר לשון מתנה בהאי שטר נילה לחד מיניהו, כולהו נמי מתנה ניתנו (יבמות לו:). ודרש לקרש אמר לעולם לא קנה. הכא דירושה, דאמרינן להאי הוה מתנה ולהאי ירושה, עד שיאמר פלוני ופלוני כו'. דמיקי לשון מתנה אחרייהו (שם). **האומר תנו שקל לבני בשבת.** מי שמת הניח מנוני כיד אים נתנן ואמר תנו שקל, אלי סלע, לגני לאלתה בשבת (תוספות כא.). וראוריין ליתן סלע. שאינן נוטנין בשבת (כתובות סט:) שם לו בנים הרבה ואין מתפקרין לשבת בשביל מצלע (תענית כא.). **נותנים להם סלע.** דאי הוה ידע שיתפקרו המעטות דלעולמי לשבת לא הוה אמר (כתובות סט.) דאי הוה כדאמרים בלא לתיקון לזו אלא שקל היה מצוה אל מתנו לון אלא שקל, יהאי דקאמר תנו לון שקל ולא אמר תנו סלע, משום דבעי לאוזיוהו (כתובות כא.) (ע.) כדי לזון נמשא ומתן כדי שיעבדו ולמדו דרך ארץ ויראיתו (תענית כא.). **ואם אמר אל תתנו להן אלא שקל.** הרי מיתה בידם ולא עשאן יורשין אלא בענין זה (כתובות סט.). **ואם אמר אם מתו.** בלא בנים (שם).

רבינו גרשום

אומר רבא דאמר לעיל אף בראשון כשר מוסיף הוי דלא אתי כלום לגרדאי ממילתא דרבה בריה דרב יוסף אלא מוסיף הוי על מלתי ואתי הלכי לאפוקי ממאן אי מדשמואל כו'. דפליגי לעיל נבי עדות סומא: אלא לאפוקי מדר' יוחנן. דאמר לעיל על תינוק דאינו נאמן כרבנן דלית הלכתא כותי' אלא כר' יהודה דאמר מהימן להבאר לאחרים. ולאפוקי נמי מאתקפתא דמר בר רב אשי דלית הלכתא כוותי' אלא מלה שבע ונובה מחצה וכרמתרגי' אליבא דר' עקיבא: **איבעא** המחלק נכסיו על פיו. היינו שכיב מרע דלא צריך לא קנין ולא כתיבה כי אם באמירה בעלמא כו': זו היא מתנה בתחלה. דקאמר תחלה תנתן ואחר כך יירשה: אמר ר' יוחנן. דוקא דמסייע מתנה בין בסוף בין בתחלה בין באמצע. בשדה אחת שנתנה לאדם אחד אע"ג דקאמר יירשה קנה. אבל אם אמר לאדם אחד תהי' לך שדה זו במתנה ושדה אחרת בירושה או שדה אחת ושני בני אדם

עין משפט נר מצוה

סה א ב מיי' פ"ו מהל' נחלות הלכה ו סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' רפא סעיף ז ושין שם במ"מ ובהגה"מ:

סו ג ד מיי' פי"ח מהל' זכיה ומתנה הלי' כג ופי"ב הלכה ו סמג עשין פב טור ש"ע חו"מ סי' רנב סעיף ח ומי' רמח סעיף ב:

רבינו גרשום (המשך)

דאמר הוא חציה לאדם זה במתנה ולזה חציה בירושה אמר' דלא קנה לא האי ולא האי משום דחדא הוא מורגא לחבריתה ומהדא דירושה לא קנה האי נמי דמתנה לא קנה: ר' אלעזר אומר אפי' באדם אחד ושתי שדות ושדה אחת ושני בני אדם קנה דלא הוה מורגא לחבריתה ומהדאי דמתנה קנה האי נמי דבירושה קנה. אבל אם אמר בשתי שדות ושני בני אדם לזה חדא בירושה ולזה אידך במתנה לא קנה דהוי מורגא תרא לחבריתה דכי האי דירושה לא קנה דאין ירושה אלא לאחר מיתה האי נמי דמתנה לא קנה: כי אתי רבין אמר. יירש פלוני שדה פלונית ותתנתן שדה פלונית אחרת לפלוני דהיינו שתי שדות ושני בני אדם ר' אלעזר אומר לא קנה: אנחתת לן חדא ואתקפת לן חדא. כלומר חדא מהני לישני אתי בניתותא ואידך בלשון קושיא: בשלמא דר' אלעזר אדר' אלעזר לא קשיא. הא דלעיל דאמר קנה איכא לאוקמי דבאדם אחד ושתי שדות הואיל דאדם אחד לא הוי חדא מורגא לחבריתה וכי היכי דקני מתנה קני נמי ירושה. והא דכי אתא רבין אמר ר' אלעזר לא קנה היינו בשני בני אדם ושתי שדות דחד הויא מורגא לחבריה: אלא דר' יוחנן אדר' יוחנן קשיא. דלעיל אמר באדם אחד ושתי שדות לא קנה וכל שכן בשני בני אדם ושתי שדות דלא קנה אמאי אמר רבין דר' יוחנן אמר דקנה: אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן. דחד אמר דר' יוחנן אמר דוקא שדה אחת ואדם אחד קנה וחד אמר אפי' בשתי שדות ושני בני אדם אמר ר' יוחנן דקנה. וריש לקיש אתי לפלוגתי על ר' יוחנן. והכי קאמר הא דאמרת דמשום הכי קנה דאמר מתנה בין באמצע בין בתחלה בין בסוף דוקא בשדה אחת ואדם אחד. וריש לקיש אמר אפי' בשני בני אדם ושתי שדות ולעולם לא קני עד שאמר פלוני ופלוני ופלוני יירשו שדה פלונית ופלונית במתנה שנתתי להם דמשמע שנתתי להם כבר קודם ירושה וירושה אע"ג דכתב מתנה באמצע בתר יירשה כיון דאמר נתתי משמע שנתתי להם לשעבר קודם לכן, ובענין דתיהוי מתנה בבולה קודם ירושה. וזרבי שנתתי בתר דאמר יירשו דמשמע השתא דאמר לדו מתנה בין קודם ירושה בין לאחר ירושה ובין באמצע. ובפלוגתא דר' יוחנן ור' אלעזר וריש לקיש פליגי הכא דיבר המנונא בסבירא ליה כר' יוחנן ור' נחמן ס"ל כר' אלעזר ורב ששת מבירא ליה כריש לקיש: שכיב מרע האומר תנו שקל לבני לזונות לשבת. לשבוע הואיל וראוין לתת להם סלע על ששיפולן מרובה נותנין להם סלע והא דקאמר תנו להם שקל לא אמר אלא בשביל לצמצם להם ממון שלא יפסידוהו. אבל אם (אמר) אין דיי להם שקל ואם מתו בני

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com